

اندازه گیری سرمایہ ی اجتماعی

مؤلفان:

دکتر محسن نیازی

محمد رئوف معینی

محمد کارکنان نصرآبادی

سرشناسه :	نیازی، محسن، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور :	اندازه‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی / محسن نیازی، محمدرئوف معینی، محمد کارکنان نصرآبادی.
مشخصات نشر :	تهران: سخنوران، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری :	۱۷۶ ص: جدول
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۶۱۵۰-۷۵-۸ ریال ۵۷۰۰۰
وضعیت فهرست‌رسانی :	فیا
موضوع :	سرمایه اجتماعی
شماره افزوده :	معینی، محمدرئوف، ۱۳۴۳ - کارکنان نصرآبادی، محمد، ۱۳۵۲
رده‌بندی کنگره :	۱۳۹۱ HM ۸۶/۷۰۸ الف ۸
رده‌بندی دیوبی :	۳۰۲
شماره‌ی کتابشناسی ملی :	۲۷۹۹۲۳

کارگر شمالی، بعد از ادوارد براون، شماره‌ی ۱۴۰۷، طبقه‌ی اول

تلفن: ۰۶۶۴۷۶۳۰۶ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

Sokhanvaran_pub@yahoo.com

اندازه‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی

نیازی، محسن - معینی، محمدرئوف - کارکنان نصرآبادی، محمد

چاپ اول: ۱۳۹۱

چاپ، صحافی: چاپ پُرسپا

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ است

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

قیمت: ۵۷۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
---------------	---

بخش اول: مباحث نظری سرمایه‌ی اجتماعی

مقدمه.....	۹
------------	---

فصل اول

مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی

مقدمه.....	۱۱
تاریخچه‌ی مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی.....	۱۳
سرمایه.....	۱۷
سرمایه‌ی انسانی.....	۱۸
تعریف سرمایه‌ی اجتماعی.....	۲۱

فصل دوم

انواع، ابعاد و سطوح سرمایه‌ی اجتماعی

مقدمه.....	۳۳
رویکردهای سرمایه‌ی اجتماعی.....	۳۸
۱. رویکرد اجتماع‌گرایی.....	۳۸
۲. رویکرد شبکه‌ای.....	۳۹
۳. رویکرد نهادی.....	۳۹
۴. رویکرد همیاری.....	۴۰
ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی.....	۴۱

۴۲	۱. ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی از نظر مسنرو و ونر
۴۳	۲. ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی از نظر استیگیتز
۴۳	۳. ابعاد ساختاری، شناختی و ارتباطی سرمایه‌ی اجتماعی
۴۴	۴. ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی از نظر گروه‌کندی
۴۶	سطوح سرمایه‌ی اجتماعی

فصل سوم

مؤلفه‌های سرمایه‌ی اجتماعی

۴۹	مقدمه
۵۰	۱. اعتماد اجتماعی :
۵۹	۲. مشارکت اجتماعی
۶۴	۳. انسجام و همبستگی اجتماعی
۶۶	۴. آگاهی اجتماعی
۶۷	۵. دین و دینداری

فصل چهارم

رویکردهای نظری سرمایه‌ی اجتماعی

۷۱	مقدمه
۷۳	رویکردهای نظری سرمایه‌ی اجتماعی
۷۳	نظریه‌پردازان کلاسیک
۷۶	رابرت پوتنام
۸۲	جیمز کلنن
۸۵	پیربورديو
۸۷	فرانسیس فوکویاما
۹۶	نان لین

بخش دوم: سنجش و اندازه‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی

مقدمه	۹۹
-------	----

فصل پنجم

مدل‌های اندازه‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی

تکنیک‌های سنجش سرمایه‌ی اجتماعی	۱۰۱
۱. تعدد تعاریف	۱۰۱
۲. روش‌شناسی	۱۰۲
۳. سطح تحلیل	۱۰۳
الف) مدل‌های کیفی سنجش سرمایه‌ی اجتماعی	۱۰۷
ب) مدل‌های کمی سنجش سرمایه‌ی اجتماعی	۱۱۱

فصل ششم

پرسشنامه‌ی جامع سرمایه‌ی اجتماعی

مقدمه	۱۱۳
مخاطب کیست و زمینه‌های بحث کدامند؟	۱۱۵
سنجش مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی	۱۱۸
سنجش ابعاد سرمایه‌ی اجتماعی	۱۲۲
۱. گروه‌ها و شبکه‌ها	۱۲۲
۲. اعتماد و همبستگی (انسجام)	۱۲۳
۳. کنش جمعی و تعاون	۱۲۳
۴. اطلاعات و ارتباطات	۱۲۳
۵. انسجام اجتماعی و خودی تلقی شدن	۱۲۳
۶. قدرت بخشیدن و عمل سیاسی	۱۲۴
نمونه‌گیری و مسایل جمع‌آوری اطلاعات	۱۲۵

۱۲۷.....	بومی سازی و پیش آزمون پرسشنامه‌ی جامع اندازه‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی
۱۳۴.....	پیشنهاداتی برای جمع‌آوری اطلاعات
۱۳۹.....	تجزیه و تحلیل جدول‌ها
۱۳۹.....	گروه‌ها و شبکه‌ها
۱۴۲.....	اعتماد و همبستگی
۱۴۳.....	کنش جمعی و تعاون
۱۴۴.....	اطلاعات و ارتباط
۱۴۵.....	انسجام اجتماعی و به بازی گرفته شدن
۱۴۷.....	قدرت‌بخشی و عمل سیاسی
۱۴۸.....	تجزیه و تحلیل چندمتغیره: سرمایه‌ی اجتماعی و رفاه فردی
۱۵۰.....	توانمندی و اقدام سیاسی
۱۵۱.....	تحلیل چندمتغیری: سرمایه‌ی اجتماعی و رفاه خانوار
۱۵۶.....	مسئله‌ی درون‌زایی
۱۵۷.....	تعیین‌کننده‌های سرمایه‌ی اجتماعی
۱۵۸.....	گزارش و نتایج تخمین وارونه
۱۶۰.....	تکمیل حلقه: بازخورد پیشرفت‌های آینده
۱۶۱.....	آزمایش مقدماتی در آلبانی و نیجریه
۱۶۳.....	یافته‌های کلیدی
۱۶۵.....	نتیجه
۱۶۵.....	مطالعه‌ی اندازه‌گیری سرمایه‌ی اجتماعی در پنج گروه اجتماعی در استرالیا
۱۶۷.....	منابع و مأخذ

پیشگفتار

در دهه‌ی اخیر، با توجه به اهمیت و نقش بسیار مؤثر و سازنده‌ی سرمایه‌ی اجتماعی و مؤلفه‌های آن، تألیفات متعددی از سوی اندیشمندان و صاحب‌نظران علوم اجتماعی و سیاسی ارایه گردیده است. همچنین، سرمایه‌ی اجتماعی، موضوع پژوهش‌های بسیاری قرار گرفته است. در این میان، توافق بر زمینه‌ی سنجش سرمایه‌ی اجتماعی به عنوان یکی از چالش‌های اساسی مباحث سرمایه‌ی اجتماعی مطرح بوده است. این اثر، ابتدا سیری گذرا به مفهوم، ابعاد، سطوح و انواع سرمایه‌ی اجتماعی داشته و مهم‌ترین رویکردهای نظری سرمایه‌ی اجتماعی به اختصار، تبیین گردیده و با توجه به مباحث نظری صاحب‌نظران، مؤلفه‌های کلیدی سرمایه‌ی اجتماعی تشریح گردیده است. با توجه به وجود منابع علمی و تألیفات نظری پیرامون سرمایه‌ی اجتماعی، مباحث فوق، به منظور آشنایی مخاطبان محترم به اختصار، ارایه گردیده است.

در بخش دیگر این اثر، مدل‌های سنجش سرمایه‌ی اجتماعی مطرح و پرسشنامه‌ی جامع سنجش سرمایه‌ی اجتماعی، معرفی شده است. در مباحث مربوط به پرسشنامه‌ی جامع سنجش سرمایه‌ی اجتماعی از مطالعه‌ی

Christiaan Measuring Social Capital An Integrated Questionnaire اثر
Michael Woolcock و Veronica Nyhan Jones، Deepa Narayan، Grootaert استفاده
شده است.

این اثر، برگرفته از تلاش‌های فکورانه‌ی دانشمندان، صاحب‌نظران و یافته‌های پژوهشی پژوهشگران بسیاری است که نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از تمامی آنان تشکر و

قدردانی وافر به عمل آورند. امید است این اثر، برای اساتید و محققان گرانقدر و نیز دانشجویان عزیز، در جهت شناخت هر چه مطلوب‌تر مفهوم سرمایه‌ی اجتماعی و به‌ویژه، سنجش آن در جامعه‌ی ایران و برای تعامل آن با پدیده‌های اجتماعی و فرهنگی مؤثر و مفید واقع گردد.

محسن نیازی (دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه کاشان)

محمد رنوف معینی (اسنادپار زبان انگلیسی دانشگاه کاشان)

محمد کارکنان نصرآبادی (دانشجوی دکتری رقاء اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی تهران)

www.ketab.ir